Parlamentaarsed uudised

PIRET VILJAMAA
Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse infospetsialist

Välisriikide parlamentide uudiseid 2018. aasta aprillist novembrini. Uudistest valiku tegemisel on kasutatud BNSi, teiste uudisteagentuuride ja meediaväljaannete ning parlamentide koduleheküljedel leiduvaid materjale.

AFGANISTAN. Oktoobris leidsid aset parlamendi alamkoja valimised, millele eelnesid ja mille jooksul toimusid pidevalt valimiste korraldamise vastu suunatud vägivallaaktid. Mõlemal valimispäeval hukkus rünnakutes üle kogu riigi kümneid inimesi, ründajad kasutasid granaate, granaadiheitjaid, isevalmistatud lõhkekehi jm. Kolm aastat edasi lükatud valimised toimusid ekstreemsetes oludes ja suurim saavutus on see, et need üldse suudeti korraldada. Umbes 15% riigi territooriumist on Talibani kontrolli all, 30% valimisjaoskondadest jäi avamata. Valimiskampaania käigus sai surma kümme kandidaati. Esines ka palju tehnilisi probleeme uue biomeetriliste andmetuvastussüsteemi ja muude valimiseks vajalike abivahenditega. Lõplikud valimistulemused selguvad ilmselt alles detsembri keskpaigas. Valimisi julgestas umbes 70 000 turvatöötajat; korralduse kohta laekus ligi 5000 kaebust.

RFE/RL, 19.10.2018, „Afghan candidates killed on the campaign trail". – tinyurl.com/ycmdy29x.

RFE/RL, 21.10.2018, „Voting ends in Afghanistan's parliamentary elections marred by violence, delays". – tinyurl.com/ycvl4vh7.

ERR Uudised, 22.10.2018, „Afganistani valimistel jäid kandidaadid ja nende programmid rünnakute varju". – tinyurl.com/y9gmrpny.

ALBAANIA. President Ilir Meta keeldus juulis ja oktoobris allkirjastamast rahvusteatri hoone lammutamist ja uue teatri ehitamist nõudvat seaduseelnõu ning saatis selle kaks korda parlamenti tagasi. Esimest korda suvel vastu võetud teatriseadusega rikuti tema hinnangul põhiseadust, Euroopa konventsioone ning ausa konkurentsi ja võimude lahususe põhimõtet. Septembris võttis parlament eelnõu väikeste muudatustega teist korda vastu, mis kutsus esile demokraatliku opositsiooni ja kodanikeühenduste protestid. Näiteks heideti eelnõule ette, et selle kohaselt Tirana omavalitsusele kuuluv teatrialune maa sundvõõrandatakse ja antakse erafirma käsutusse, mis rikub põhiseaduses sätestatud kohaliku omavalitsuse sõltumatuse ja võimude lahususe printsiipi. Eelnõu vastaste sõnul kasutab peaminister Edi Rama ära olukorda, et Konstitutsioonikohus ei täida praegu täielikult oma funktsioone.

Exit, 24.07.2018, „Why president Meta shouldn't sign the Theatre law". – tinyurl.com/yddka7ee.

Tirana Times, 21.09.2018, „Parliamentary boycott continues, as opposition holds meeting in Vlora". – tinyurl.com/yabjuytn.

Albanian Daily News, 11.10.2018, „President Meta turns down law on theatre for 2nd time". – tinyurl.com/ydxuc7wt.

Oktoobris võttis parlament vastu seaduse, millega järgmisest aastast keelustatakse spordikihlveod, kihlvedude veebiportaalid ja kihlvedude reklaamimine, kasiinod võivad tegutseda ainult turistikuurortite viietärnihotellides. Eelnõu toetas 75 saadikut, opositsioon hääletusel ei osalenud, sest boikotib parlamenti mitmendat nädalat. Meede on suunatud organiseeritud kuritegevuse vastu.

Reuters, 25.10.2018, „Albania passes law banning sports betting, online gambling". – tinyurl.com/y765dqao.

Postimees, 26.10.2018, „Albaania keelab spordikihlveod ja piirab kasiinode paiknemiskohti." – tinyurl.com/y89onpcm.

AMEERIKA ÜHENDRIIGID. Juulis-augustis võttis Kongress vastu kaitsepoliitika seaduse (NDAA) eelnõu, s.o poliitikasuunised, millega nähti 2019. aasta kaitsekuludeks ette 717 miljardit dollarit. Rahast läheb 639 miljardit Kaitseministeeriumi ja Energeetikaministeeriumi põhieelarvesse, 69 miljardit dollarit on mõeldud erioperatsioonideks välismaal. NDAA sätestab, et raha suunatakse tuumarelva arendusprogrammiks, töötatakse välja uus allveelaeva tuumarakett, ehitatakse 13 uut sõjalaeva ja soetatakse 77 varghävitajat F-35. Peale selle näeb eelarve ette sõjaväelaste palga kasvu 2,6 protsenti, rohkem, kui esialgu küsiti. Eelnõu vastu on protesteerinud Hiina, sest selles sisalduvad sätted, mis on suunatud USAs Hiina tehnoloogia üle rangema kontrolli sisseseadmisele. Lõpphääletusel senatis sai eelnõu 87 poolt- ja 10 vastuhäält, Esindajatekoda võttis eelarve juba varem vastu. President Donald Trump rõhutas enne seaduse allkirjastamist, et ta on väga uhke oma panuse üle selles dokumendis. Septembris võttis Kongress vastu ka vastavate eelarveeraldiste seaduse.

Interfax-BNS, 19.06.2018, „USA Senat kiitis heaks kaitsepoliitika seaduseelnõu";

Reuters, 01.08.2018, „Massive U.S. defense policy bill passes without strict China measures". – tinyurl.com/yaptldk5.

The Hill, 13.08.2018, „Trump signs $717B annual defense policy bill into law". – tinyurl.com/ycukhxpj.

BNS, 14.09.2018, „USA Kongress rahastab Pentagoni uut väikese võimsusega tuumalõhkepead";

Politico, 27.09.2018, „House sends defense spending bill to Trump to sign". – tinyurl.com/ybn4ejgk.

ARGENTINA. Juunis kiitis Kongressi saadikutekoda heaks eelnõu, mis seadustaks abordi esimese 14 rasedusnädala jooksul. Alamkojas sai see 129 poolt- ja 123 vastuhäält. Augustis lükkas aga Senat pärast 15 tundi kestnud arutelu eelnõu tagasi, selle vastu oli 38 ja poolt 31 senaatorit, kuigi avaliku arvamuse küsitluste alusel oli toetus eelnõule suur. Kongressihoone läheduses kogunesid nii seaduseelnõu toetajad kui ka vastased. Praegu on abort Argentinas lubatud vaid vägistamise korral ja juhul, kui naise elu on ohus, lisaks võimaldaks üleriigiline seadus aborti ka juhul, kui jätkuv rasedus kahjustab naise tervist, kuid paljud provintsid seda sätet ei rakenda.

AP-BNS, 14.06.2018, „Argentina Kongressi alamkoda toetas abordiõigust";

The Guardian, 09.08.2018, „Argentina Senate rejects bill to legalise abortion". – tinyurl.com/yb2f74qa.

ARMEENIA. Aprillis andis Rahvusassamblees ametivande uus riigipea Armen Sargsjan, kelle ametisse asumisega jõustus uus põhiseadus ja toimus üleminek parlamentaarsele riigikorrale. Üleminek ei toimunud valutult, sest võimulolev Vabariiklik Partei esitas valitsusjuhi kandidaadiks endise presidendi Serž Sargsjani, mis vallandas massimeeleavaldused. Rahvusassamblee valis ta siiski peaministriks (77 poolt- ja kümme vastuhäält). Kuna meeleavaldused jätkusid, astus Serž Sargsjan tagasi. Seejärel esitati ainsa kandidaadina peaministri kohale protestiliider, opositsioonifraktsiooni Elk juht Nikol Pašinjan, kuid mai algul toetas teda ainult 45 seadusandjat, 56 oli vastu. Pašinjan kuulutas välja üldstreigi ning riiki halvanud protestiaktsioonide mõjul valis Rahvusassamblee ta kordushääletusel 59 poolt- ja 42 vastuhäälega

peaministriks. Pašinjan lubas, et riik jääb Euraasia Majandusliidu liikmeks, säilitab sõjalise koostöö Venemaaga, korraldab ennetähtaegsed parlamendivalimised jm. Nikol Pašinjani süüdistati juba 2008. aastal võimuhaaramiskatses ning massirahutuste provotseerimises, ta oli paar aastat vangis, kuid valiti 2012. aastal parlamenti. Tema sõnutsi näitas protestiliikumine tavalistele armeenlastele, et nad saavad määrata riigi tulevikku. Sügisel vabastas president peaministri ettepanekul ametist kuus ministrit, sest temaga opositsioonis olev parlamendienamus keeldus 2018. aastal ennetähtaegsete valimiste korraldamisest. Rahvusassamblee võttis vastu seaduse, mis muudab parlamendi laialisaatmise ja erakorraliste valimiste korraldamise keerulisemaks.

Interfax-AFP-BNS, 09.04.2018, „Armeenias vahetusid valitsemisvorm ja riigipea";

AFP-STT-BNS, 17.04.2018, „Jerevanis avaldas Sargsjani vastu meelt vähemalt 10 000 inimest";

AP-AFP-BNS, 23.04.2018, „Armeenia peaminister Serž Sargsjan astus tagasi";

AP-AFP-Interfax-BNS, 08.05.2018, „Armeenia parlament kinnitas Pašinjani peaministriks";

ERR Uudised, 03.10.2018, „Armeenia president vabastas Pašinjani soovil ametist kuus ministrit". – tinyurl.com/y8hrl4mo.

AUSTRAALIA. Juunis tegi parlament aastakümnete suurimad muudatused julgeolekuseadustes, millega keelati välisriigi varjatud sekkumine riigi sisepoliitikasse, loodi uusi kuriteoliike (nt kuulutati kuriteoks tööstusspionaaž välisriigi heaks), suurendati karistusmäärasid ja loodi välismaiste tööandjate heaks tegutsevate isikute ja ühenduste/ettevõtete register. Välisriigi varjatud sekkumist, spionaaži ja mõjutustegevust muutvatele seadustele heideti ette teisitimõtlemise kriminaliseerimist. Need põhjustasid ka lahkhelisid diplomaatilistes suhetes Hiinaga, kes on Austraalia tähtsaim kaubanduspartner. Valitsuse kinnitusel pole seadused suunatud konkreetselt ühegi riigi vastu.

The Guardian, 28.06.2018, „Sweeping foreign interference and spying laws pass Senate". – tinyurl.com/y889hez9.

Federal Register of Legislation, „National Security Legislation Amendment (Espionage and Foreign Interference) Act 2018". – tinyurl.com/yb47to2e.

Parliament of Australia, „Foreign Influence Transparency Scheme Bill 2017 and Foreign Influence Transparency Scheme (Charges Imposition) Bill 2017". – tinyurl.com/y8pczkx8.

EGIPTUS. Aprillis võttis parlament vastu turismisektori edendamiseks mõeldud seaduse, millega kehtestatakse trahv pealetükkivatele kaupmeestele ja kerjustele. Seadus näeb ette 10 000 naela (umbes 480 euro) suuruse rahatrahvi inimesele, kes kimbutab turiste eesmärgiga talle mõnd kaupa või teenust müüa või raha kerjata. Egiptusele ülioluline turismitööstus on kiratsenud alates 2011. aasta rahutustest.

The Guardian, 24.04.2018, „Egypt to fine people who pester tourists". – tinyurl.com/ybylgv7c.

AP-BNS, 25.04.2018, „Egiptus hakkab pealetükkijaid trahvima".

HIINA. Oktoobris kiitis Rahvakongress heaks kriminaalmenetluse seaduse muudatuse, mis võimaldab korruptsioonis, rahvusliku julgeoleku ohustamises ja terrorismis kahtlustatavaid tagaselja süüdi mõista. Süüdi võib mõista välismaale põgenenud kahtlusaluseid, kui menetlusega on kiire ja peaprokurör on selle heaks kiitnud. Kohtukutse tuleb saata ka kahtlusalusele.

Reuters, 26.10.2018, „China will prosecute graft, terror suspects even if they flee". – tinyurl.com/yc4o3t2h.

HISPAANIA. Septembris kiitis Kongress heaks valitsuse algatuse, mis annab käsu diktaator Francisco Franco säilmed Langenute orus asuvast mausoleumist üles kaevata ja mujale matta. Eelnõu kiideti heaks 176 poolthäälega, kaks seadusandjat hääletas vastu ja 165 jäi erapooletuks. Sotsialistliku Töölispartei vähemusvalitsus on Franco ümbermatmist nimetanud üheks valitsuse prioriteediks, kuid Hispaania ühiskond pole selles osas üksmeelne. Kindral Franco valitses Hispaaniat 1936–1939 kestnud kodusõja lõpust oma surmani 1975. aastal. Orgu

on maetud ka umbes 37 000 kodusõjas langenut.

El País, 18.06.2018, „Removal of Franco's remains from Valley of the fallen one step closer". – tinyurl.com/ycjewr5e.

AFP-BNS, 13.09.2018, „Hispaania parlament kiitis heaks diktaator Franco ekshumatsiooni";

Catalan News, 13.09.2018, „Spanish Congress passes law to exhume Dictator Francisco Franco". – tinyurl.com/y8zepnv4.

HOLLAND. Juunis toetas parlament eelnõu, millega keelati nägu katva riietuse kandmine teatud asutustes ja avalikus ruumis. Edaspidi ei tohi nägu katta ühistranspordis, haridus- ja tervishoiuasutustes ning valitsushoonetes, seadus ei piira tänavatel kantavat riietust. Keeld hõlmab ka suusamaske ja nägu katvaid kiivreid, kuid mitte hidžaabi, mis katab vaid juukseid.

AP-BNS, 26.06.2018, „Holland keelas nägu katvad riided osades avaliku ruumi kohtades";

Independent, 26.06.2018, „Netherlands approves limited ban on 'face covering clothing' like niqabs and burqas". – tinyurl.com/y884druy.

HORVAATIA. Aprillis kiitsid seadusandjad 110 poolthäälega heaks Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ennetamise ja tõkestamise ehk Istanbuli konventsiooni. Vastuhääli anti 30. Horvaatia konservatiivid, katoliku kirik ja mõned võimupartei Demokraatlik Liit liikmed olid konventsiooni ratifitseerimise vastu, katoliku kiriku piiskopid teatasid enne hääletust, et mõistavad konventsiooni hukka. Märtsis, kui peaminister Andrej Plenković andis konventsiooni parlamenti, tuli Spliti tänavatele selle vastu meelt avaldama umbes 10 000 inimest. Pingete vähendamiseks lasi Plenković eelnõu muuta, lisati säte, et konventsioon ei muuda riigi põhiseaduses olevat abielu definitsiooni (liit mehe ja naise vahel). Istanbuli konventsioon esitati 2011. aastal ning selle on ratifitseerinud üle 30 riigi, pärast Horvaatiat ka Kreeka ja Luksemburg.

AFP-BNS, 10.04.2018, „Horvaatia piiskopid mõistsid hukka Istanbuli konventsiooni";

AP-BNS, 13.04.2018, „Horvaatia parlament kiitis heaks Istanbuli konventsiooni";

Balkan Insight, 13.04.2018, „Croatian conservatives protest against Anti-Violence Treaty". – tinyurl.com/ybtp8gr7.

Council of Europe, 18.06.2018, „Greece ratifies the Istanbul Convention". – tinyurl.com/yapcxhxr.

IIRIMAA. Mais toimunud referendumil toetas 66,4 protsenti iirlastest seni põhiseaduses sisaldunud abordikeelu kaotamist. Märtsi lõpul võttis parlament vastu põhiseaduse muudatuse, mis võimaldab edaspidi välja töötada aborti reguleerivad seadusaktid. Septembris allkirjastas president Michael D. Higgins põhiseadusemuudatuse vastavalt referendumi tulemusele ning oktoobris asus parlament menetlema eelnõu, mis lubab raseduse katkestada esimese 12 rasedusnädala jooksul.

BBC News, 18.09.2018, „Eighth Amendment repealed as Irish President signs bill into law". – tinyurl.com/y9sbhvay.

BBC News, 04.10.2018, „Irish parliament debates bill to legalise abortion". – tinyurl.com/y8dmfru8.

Houses of the Oireachtas, „Thirty-sixth Amendment of the Constitution Act 2018". – tinyurl.com/y9mf8zf4.

IISRAEL. Juulis võttis Knesset vastu töö- ja puhkeaja seaduse muudatuse, mis sätestab, et kedagi ei saa puhkepäeval (sabati päeval) tööle sundida. Seni oli selline õigus tagatud ainult usklikele religioossetel põhjustel, nüüdsest ei tohi tööandja töötajat karistada ega töölt lahti lasta, kui viimane nädala seitsmendal päeval töötamisest keeldub. Seaduse eesmärk on kaitsta kindla palgaga töötajaid, kes puhkepäeval töötamise eest seni mingit lisatasu ei saanud.

The Knesset, 19.06.2018, „Knesset gives final approval to bill guaranteeing that nonreligious employees, like their religious counterparts, do not have to work on their Sabbath". – tinyurl.com/y8oe4vy9.

The Knesset, 12.08.2018, „Important laws passed by the Knesset during the Summer Assembly for the benefit of the public". – tinyurl.com/y9ngpstp.

Juulis võttis Knesset pärast kaheksa tundi kestnud arutelu vastu alusseaduse eelnõu, mis määratleb riiki juudi rahvusriigina, annab heebrea keelele riigikeele staatuse ning märgib, et juudi asunduste

loomine on riiklikes huvides. Seadus võeti vastu 62 poolt- ja 55 vastuhäälega. Pärast hääletust rebisid Ühendatud (Araabia) Nimekirja liikmed seaduseteksti puruks ja hüüdsid: „Apartheid!" Augustis nõudis turismiminister Yariv Levin, et riigireetmise eest antaks kohtu alla araablastest parlamendiliikmed, kes väidetavalt olid pöördunud ÜRO poole, et Iisrael seal juudi rahvusriigi seaduse tõttu hukka mõistetaks.

The Knesset, 19.07.2018, „Knesset passes Jewish nation-state bill into law". – tinyurl.com/y9rpqzms.

The Times of Israel, 27.08.2018, „Minister urges prosecution of Arab MK 'traitors' who seek UN censure of Israel". – tinyurl.com/y88r2wyd.

Juulis võttis Knesset 41 poolthäälega vastu seaduse, mille kohaselt kanepi tarvitamine ja isiklikuks tarbeks omamine, kui see toimub viie aasta jooksul kolmel korral, pole enam kriminaalkuritegu. Vastu oli üks saadik. Edaspidi peab kanepi tarvitamisega vahele jäänud isik maksma trahvi, mis iga korraga suureneb (esimesel korral 1000 seeklit ehk umbes 240 eurot). Seadus on ajutine, kavas on kolm aastat jälgida selle mõju ühiskonnale. Knesset arutab ka raviotstarbeks kasutatava kanepi kasvatamise ja ekspordiga seonduvaid probleeme.

The Knesset, 19.07.2018, „Knesset gives final approval to bill which decriminalizes private use of cannabis". – tinyurl.com/ybuf5kxa.

The Knesset, 30.07.2018, „Finance Ministry Director General: We unequivocally support export of medical cannabis". – tinyurl.com/y87hrbd8.

INDIA. Juulis-augustis kiitsid parlamendi mõlemad kojad heaks valitsuse ettepaneku kehtestada surmanuhtlus inimestele, kes on mõistetud süüdi alla 12-aastaste tüdrukute vägistamise eest. Kriminaalseadustiku muudatustega sätestati naissoost isiku vägistamise eest miinimumkaristuseks kümneaastane vanglakaristus senise seitsme asemel, alla 16-aastase vägistamise eest 20 aastat, alla 12-aastase grupivägistamise eest eluaegne vangistus või surmanuhtlus. Otsus langetati pärast avalikkuse pahameeletormi kaheksa-aastase tüdruku vägistamise üle Jammu-Kashmiris. India seadusandlus on võimaldanud ka seni määrata mõrvade ja terrorismi eest surmanuhtluse, kuid seda on harva täide viidud.

AP-STT-BNS, 21.04.2018, „India kehtestab surmanuhtluse alla 12-aastaste vägistamise eest";

Hindustan Times, 06.08.2018, „Parliament passes Bill to provide death to child rape convicts". – tinyurl.com/y9b948q8.

IRAAK. Mais toimunud parlamendivalimistele järgnenud pettusesüüdistuste tõttu võttis ametist lahkuv parlament vastu otsuse, et sedelid tuleb üle lugeda. Otsust toetas 173 saadikut ning parlament vallandas valimiskomisjoni. Ülemkohus andis korralduse hääled osaliselt käsitsi üle lugeda. Luureteenistuste sõnul andsid esmakordselt kasutusel olnud elektrooniliste hääletusmasinate katsetused erinevaid tulemusi, mis viitas, et pettusesüüdistustel oli alust. Enne häälte ülelugemist puhkes tulekahju Al-Russafa laos, kus hoiti Ida-Bagdadi valimisringkonna sedeleid, tahtliku süütamise tagajärjel hävis täielikult 882 valimiskasti sisu. ÜRO tunnistas häälte ülelugemise kordaläinuks, kuid korduslugemine ei muutnud jõudude tasakaalu parlamendi uues koosseisus, ühe koha sai juurde teiseks jäänud Fatah' liit (Vallutusliit) – lõplik tulemus 48 kohta. Valimised võitis šiiavaimuliku Moqtada al-Sadri ja kommunistide valimisliit Marss Reformi Poole, mis sai 329-kohalises parlamendis 54 kohta. Senise peaministri Haider al-Abadi Võiduliit jäi 42 kohaga kolmandaks. Valimisaktiivsus oli 44,5%. Enne valimisi ähvardas äärmusrühmitus Islamiriik valimistel osalejaid vägivallaga, ähvardusi viidi ka täide, näiteks tapeti kandidaat Faruq Zarzur al-Juburi.

AFP-BNS, 07.05.2018, „IS võttis vastutuse Iraagi saadikukandidaadi tapmise eest";

Iraqi News, 19.05.2018, „Iraqi cleric Sadr rejects Iran, U.S. interference in forming new government". – tinyurl.com/y8fxl5vb.

AFP-BNS, 10.06.2018, „Iraagi suurimas valimissedeleid hoidnud laos puhkes põleng";

ERR Uudised, 10.08.2018, „Iraagi keskvalimiskomisjon kinnitas Sadri võitu häälte ülelugemisel". – tinyurl.com/yab2mv87.

IRAAN. Mais põletasid seadusandjad USA lipu, avaldades nii meelt USA presidendi Donald Trumpi otsuse vastu taganeda tuumaleppest, mille alusel tühistati Iraani sanktsioonid. Üks parlamendiliige oli võtnud kaasa paberist USA lipu ja teine tuumaleppe koopia, mis põletati parlamendisaali keskel ning mitu seadusandjat hüüdsid: „Surm Ameerikale!"

BBC News, 09.05.2018, „Iranian politicians set fire to US flag in parliament". – tinyurl.com/ycf73uf9.

ITAALIA. Augustis kiitis Senat heaks valitsuspartei Viie Tähe Liikumise (M5S) algatatud tööreformi, millega tahetakse piirata lühiajaliste töölepingute sõlmimist. Eelnõu poolt hääletas 155 ja vastu 125 senaatorit. Alamkoda kiitis nn väärikuse dekreedi juba varem heaks. Seadusega tühistati eelmise valitsuse ajal 2015. aastal vastuvõetud reformid: lühendati tähtajaliste töölepingute maksimumpikkust kolmelt aastalt kahele, vähendati selliste lepingute lubatud pikendamiste arvu viielt korralt neljale, tõsteti hüvitise suurust ebaõiglase vallandamise eest, keelati hasartmängureklaamid jm. Lisaks kohustab seadus riigilt toetust saavaid firmasid maksma selle tagasi juhul, kui firma kolib viie aasta jooksul oma tegevuse teise riiki. Kui väljapoole ELi, siis tuleb saadud toetus tagasi maksta kahe- kuni neljakordselt. Tööandjad on seadust kritiseerinud, aga arvamusuuringute andmetel toetab seaduse meetmeid 55–75 protsenti riigi elanikest. Kõige rohkem toetatakse neid meetmeid, mis on suunatud firmade tegevuse välismaale üleviimise vastu.

AP-AFP-BNS, 07.08.2018, „Itaalia Senat kiitis heaks tööreformi";

Reuters, 07.08.2018, „Italy passes law targeting temporary work, firms moving abroad". – tinyurl.com/ydf2myu8.

JAAPAN. Juunis võttis parlament vastu tsiviilkoodeksi jt seadusi muutvad sätted, millega 2022. aasta aprillist loetakse täiskasvanuks 18-aastane isik, seni on täiskasvanuiga 20. eluaastast. Valimisiga langetati juba 2015. aastal, täiskasvanu ealine määratlus on püsinud muutumatuna 1876. aastast. Seaduse jõustumisel on üks suurimaid muudatusi 18–19-aastastele ilmselt võimalus abielluda vanema nõusolekuta. Suitsetada ja alkoholi tarbida võib endiselt alates 20. eluaastast.

BBC News, 13.06.2018, „Coming of age: Why adults in Japan are getting younger". – tinyurl.com/ycoranzy.

The Library of Congress, Global Legal Monitor, 30.08.2018, „Japan: Age of adulthood to be lowered to 18 in 2022". – tinyurl.com/y972p5du.

KANADA. Juunis võttis parlament vastu seaduse, millega legaliseeriti kanepi kasutamine. Seadus lubab 18. või 19. eluaastast (olenevalt provintsist või territooriumist) osta kanepit ametlikult edasimüüjalt ning kasvatada ja kasutada piiratud koguses (30 grammi) . Alamkojas hääletas eelnõu poolt 205 ja vastu 82 rahvaesindajat, Senatis kiitis selle heaks 52, vastu oli 29 liiget. Kanepi legaliseerimine oli üks peaminister Justin Trudeau valimislubadustest. Kanada on esimene G7 riik, mis legaliseeris kanepi üle riigi. Seaduse eesmärk on takistada noortel kanepit tarbida ning võtta organiseeritud kuritegevuselt nende kasumiallikas.

Parliament of Canada, LEGISinfo, „Cannabis Act". – tinyurl.com/y7xztyw4.

Government of Canada, 20.06.2018, „Bill C-45, the Cannabis Act, passed in Senate". – tinyurl.com/y6ugwdc6.

Senate of Canada, 21.06.2018, „The Cannabis Act in the Senate". – tinyurl.com/ycha6yzr.

BBC News, 17.10.2018, „Canada cashes in on legal cannabis". – tinyurl.com/y8kf65x5.

KASAHSTAN. Mais võttis parlament vastu seaduse, mis kindlustas president Nursultan Nazarbajevi võimu ka errumineku korral. Eelnõu, mis sätestas seni konsultatiivorganina tegutsenud Julgeolekunõukogu staatuse põhiseaduses ja kindlustas 78-aastasele riigipeale õiguse juhtida seda elu lõpuni, kiideti alamkojas heaks ühegi vastuhääleta.

Julgeolekunõukogu juht käsutab kõiki julgeolekuteenistusi. Eelmisel aastal kärbiti presidendi võimu, selles nähti tee sillutamist tulevasele võimuvahetusele, kuid seni pole Nazarbajev andnud märku kavatsusest võimult taanduda. Tema praegune ametiaeg kestab 2020. aastani.

AFP-BNS, 23.05.2018, „Kasahstani parlament kindlustab Nazarbajevi tulevikku";

RFE/RL, 12.07.2018, „Nazarbaev becomes Security Council's chairman for life". – tinyurl.com/y8sd7nvd.

KREEKA. Juunis algatas opositsioonipartei Uus Demokraatia valitsusele umbusalduse avaldamise seoses Kreeka ja Makedoonia nimevaidluse kompromisslahendusega, mille kohaselt muudab Makedoonia oma nime Põhja-Makedoonia Vabariigiks. Mõlema maa opositsioonipartei on väljendanud sellele vastuseisu, Kreeka parlamendi ees avaldas meelt tuhandeid protestijaid. Kreekas tegi kokkuleppe vastastele kõige enam meelehärmi see, et valitsus nõustus naaberriigis räägitava keele nimetamisega makedoonia keeleks ja et seda kõnelev rahvas on makedoonlased. Parlament toetas siiski valitsust, kohal viibinud 280 seadusandjast hääletas 153 umbusalduse avaldamise vastu. Koalitsioonil oli enne hääletust 154 kohta, üks liige heideti pärast hääletust avalduse toetamise tõttu parteist välja. Pärast Makedoonia parlamendi heakskiitu tuleb leping heaks kiita ka Kreeka parlamendis, kuid toetus sellele pole kindel, ka valitsuspartei Syriza koalitsioonipartner Sõltumatud Kreeklased on lubanud hääletada vastu.

Politico, 16.06.2018, „Alexis Tsipras survives no-confidence vote over Macedonia deal". – tinyurl.com/y9fzcyk8.

RFE/RL, 16.06.2018, „Greek PM survives no-confidence vote over Macedonia name deal". – tinyurl.com/y9lvbjgg.

STT-AFP-BNS, 16.06.2018, „Kreeka parlament toetas valitsust Makedoonia leppe osas";

Balkan Insight, 31.10.2018, „Macedonia name deal's fate still in doubt in Athens". – tinyurl.com/yd9k6tpl.

KUUBA. Aprillis kiitis Rahvusassamblee heaks Miguel Díaz-Caneli kandidatuuri riigi presidendi ametisse. Ainus presidendikandidaat sai 603 poolthäält 604 võimalikust. See juhatab sisse Castro vendade kuus aastakümmet kestnud võimuperioodi lõppemise, kuigi Raúl Castro jääb Kommunistliku Partei esimeheks ja seega riigi kõige mõjuvõimsamaks isikuks.

Juulis andis Rahvusassamblee esialgse heakskiidu ka uue põhiseaduse eelnõule, mis tunnistab eraomandit ja turumajandust, jätab kehtima sotsialismi ja üheparteisüsteemi, kuid loobub klauslist „areneda kommunistliku ühiskonna poole", loob peaministri ametikoha, abielu määratletakse kui liitu kahe isiku vahel jne. Põhiseaduse eelnõu läbib nüüd avaliku diskussiooni, parandatud eelnõu vajab uuesti Rahvusassamblee heakskiitu ning pannakse seejärel eeldatavalt 2019. aastal referendumile.

The Guardian, 19.04.2018, „Miguel Díaz-Canel: Cuba selects first non-Castro president since Fidel". – tinyurl.com/ya363le2.

BBC News, 26.07.2018, „Cuba's new constitution: What's in and what's out". – tinyurl.com/ya578c3e.

Reuters, 13.08.2018, „Cuba's proposed new constitution: what will change". – tinyurl.com/y7l9enju.

KÕRGÕZSTAN. Aprillis avaldas parlament peaminister Sapar Issakovi valitsusele üllatuslikult umbusaldust. Nädal enne hääletust tunnistas parlament valitsuse aastaaruande mitterahuldavaks. Umbusaldamise algatas üle 40 liikme 120-st, opositsiooni algatatud tagandamise poolt hääletas 101 saadikut. Umbusaldushääletus oli avalik ning võttis aega vähem kui minuti. Issakovi peetakse lojaalseks eelmisele presidendile Almazbek Atambajevile. Praegune president Sooronbai Žeenbekov võitis mullused presidendivalimised Atambajevi toetusega, kuid edasi on suhted halvenud. Juunis arreteeriti Atambajevi soosikud, endised peaministrid Sapar Issakov ja Žantoro Satõbaldijev süüdistatuna korruptsioonis, oktoobris otsustas Ülemkohus, et seadus, mis tagab endistele presidentidele isikupuutumatuse, on põhiseadusevastane. Praegu on immuniteet kahel endisel

presidendil, kahelt riigist põgenenud ekspresidendilt on nende immuniteet ära võetud.

AFP-BNS, 19.04.2018, „Kõrgõzstani parlament tagandas valitsuse";

Interfax-BNS, 19.04.2018, „Kõrgõzstani parlament umbusaldas valitsust";

RFE/RL, 04.10.2018, „Kyrgyz Supreme Court rules ex-presidents' immunity unconstitutional". – tinyurl.com/y7yuk2cj.

LEEDU. Juunis ratifitseeris Seim ühinemisleppe Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga (OECD). Selle poolt oli 111 seimiliiget, vastuhääli ei antud. Eeltööd organisatsiooni astumiseks algasid juba 2015. aastal, OECD standarditele vastamiseks muudeti üle 50 seadusakti, samuti tehti uuendusi riigiettevõtetes. Esimesel neljal aastal on Leedu aastane liikmemaks 2,8 miljonit eurot, edaspidi summa väheneb. Juulis sai Leedust OECD 36. liikmesriik, eelmine liituja oli 2016. aastal Läti.

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania, 29.06.2018, „The Seimas ratified the Accession Agreement with the OECD". – tinyurl.com/ydat8zzr.

Seimas of the Republic of Lithuania, 28.06.2018, „Seimas ratified the agreement on Lithuania's accession to the OECD". – tinyurl.com/y7ay8rlh.

LÄTI. Oktoobris, viimasel istungil enne seimivalimisi, otsustas Seim, et endiste KGB agentide nimekirjad ja operatiivtoimikud avalikustatakse. Läti julgeolekuteenistused on olnud materjalide avalikustamise vastu, sest nad leiavad, et dokumentide avaldamisega on jäädud hiljaks. Läti Riigiarhiivi kodulehel avaldatakse aasta lõpuks telefonikataloogid, kuhu on märgitud KGB kaastöötajate nimed ja väliste kaastöötajate nimekiri. Järgmisel aastal on kavas digiteerida ja avalikustada ka teised dokumendid.

Samuti muutis Seim põhiseadust. 85 seadusandjat pooldas põhiseaduse muudatust, mille kohaselt valitakse president edaspidi Seimis avalikul hääletusel, seni oli hääletamine salajane. Muudatus tuli arutusele rahva soovil, selle toetuseks koguti 10 000 allkirja.

ERR Uudised, 04.10.2018, „ERR Riias: Seim otsustas avalikustada KGB agentide nimekirjad". – tinyurl.com/yau4wl6k.

ERR Uudised, 04.10.2018, „Läti Seim tegi praeguse koosseisu viimasel istungil olulisi otsuseid". – tinyurl.com/y724fjsg.

The Baltic Course, 16.10.2018, „Latvian president promulgates bill on publishing KGB files". – tinyurl.com/y8477mzp.

Oktoobris toimunud seimivalimised võitis venelaste seas populaarne partei Koosmeel, mis sai Seimis 23 kohta. Järgnesid KPV LV (Kellele Kuulub Riik) ja Uus Konservatiivne Partei mõlemad 16 kohaga. KPV LV endisest näitlejast liider Artuss Kaimiņš peeti juunis lühiajaliselt väidetava korruptsiooni eest kinni, kuid valijaid ei paistnud see häirivat. Neljandaks tulid Euroopa- ja NATO-meelne liberaalne partei Arengu Eest/Poolt! ja senisesse paremtsentristlikku koalitsiooni kuulunud Rahvuslik Liit, mõlemad 13 kohaga. Peaminister Māris Kučinskise paremtsentristlik Roheliste ja Talurahva Liit sai 11 kohta ning viimasena ületas viieprotsendilise valimiskünnise Uus Ühtsus, mis sai 8 kohta. Valimisosalus oli Läti iseseisvuse taastamise järgse aja madalaim, 54,6 protsenti. Valimisi varjutas ka häkkerirünnak populaarsele sotsiaalvõrgustikule Draugiem.lv, kuhu ilmus venekeelne sõnum. Lahkuv seimikoosseis on algatanud väga palju reforme: tervishoiureform, maksureform, haridusreform, ka vene koolide küsimus, kuid valitsusparteid ei ole populaarsed.

ERR Uudised, 07.10.2018, „Läti parlamendivalimistel kogus enim hääli Koosmeel". – tinyurl.com/yax4kj6x.

Latviannews.lv, 19.10.2018, „Central Election Commission approves results of 13th Saeima elections in Latvia". – tinyurl.com/yb69dte9.

MAKEDOONIA. Oktoobris hääletas parlament põhiseaduslike protseduuride alustamise poolt, mis muudaks riigi nime ametlikult Põhja-Makedooniaks. Juunis jõudsid Kreeka peaminister Alexis Tsipras ja tema Makedoonia ametivend Zoran Zaev pärast 27 aastat kestnud nimetüli kokkuleppele, et riiki hakatakse edaspidi nimetama Põhja-Makedoonia Vabariigiks,

mis põhjustas proteste mõlemas riigis. Juunis toetas Makedoonia parlamendi 120 liikmest 69 lepingu ratifitseerimist. Suurima opositsioonipartei, rahvusliku VMRO-DPMNE rahvaesindajad ei osalenud hääletusel; riigi president keeldus seda allkirjastamast ja juulis ratifitseeris parlament lepingu teist korda. Septembris toimus nimemuutuse üle referendum, 90 protsenti hääletanuist toetas seda, kuid osalus jäi alla nõutud 50 protsendi. Oktoobris hääletas riigi nime muutmise poolt parlamendis kaks kolmandikku ehk 80 saadikut, kuid enne põhiseadusemuudatuse vastuvõtmist tuleb veel mitmeid hääletusi. Häälte kokkusaamine oli keeruline, sest valitsevatel sotsiaaldemokraatidel pole põhiseaduse muutmiseks vajalikku parlamendienamust, neid toetanud VMRO-DPMNE liikmed visati pärast hääletust fraktsioonist välja. Leppe poolt hääletanud parlamendiliikmed saavad politsei lisakaitse, sest mitmed seadusandjad ja nende pered teatasid tapmisähvardustest. Kreeka on tüli tõttu aastaid blokeerinud Makedoonia püüdlusi saada Euroopa Liidu ja NATO liikmeks, kartes, et Makedoonia võib esitada nõudmisi Kreekas sama nime kandva põhjapoolse regiooniga seoses. Kui Makedoonia on ametlikult oma nime muutnud, peab lepingu ratifitseerima ka Kreeka.

AFP-BNS, 15.06.2018, „Kreekas algasid protestid Makedoonia nime vastu";

AP-BNS, 05.07.2018, „Makedoonia parlament ratifitseeris teist korda nimeleppe Kreekaga";

European Views, 19.10.2018, „Macedonia's Parliament approves name change to 'North Macedonia' in dramatic vote". – tinyurl.com/y9qyq8ot.

Kathimerini English Edition, 20.10.2018 „FYROM parliament approves country's name change". – tinyurl.com/y7h9k4cm.

ERR Uudised, 22.10.2018, „Makedoonia nime muutmist toetanud seadusandjad saavad täiendava kaitse". – tinyurl.com/yd8bw3h7.

NORRA. Juunis võttis parlament vastu seaduse, mis keelab haridusasutustes nägu katva riietuse (nt nikaabi ja burka) kandmise õppeolukorras. Peaminister Erna Solbergi vähemusvalitsus põhjendas keeldu sellega, et koolis on oluline näha õpetaja ja õpilase nägu. Keeld puudutab nii kooliõpilasi, tudengeid kui ka õpetajaid. Keeldu on ette valmistatud juba pikka aega ning praegu valitsusse kuuluv immigratsioonikriitiline Progressipartei (Fremskrittspartiet), mis sooviks kehtestada burkakeelu kõikides avalikes kohtades, on seda seisukohta toetanud juba 15 aastat. Muudatuste vastu olid Sotsialistlik Vasakpartei, rohelised ja vasakäärmuslik Punane Partei, seda toetasid peale valitsusparteide peamine vasaktsentristlik partei Norra Tööpartei ning mitmed tsentristid, liberaalid ja kristlikud demokraadid. Mitmes riigis, sh Prantsusmaal ja Austrias ning selle aasta augustist ka Taanis, on nägu katva riietuse kandmine avalikus ruumis keelatud.

ERR Uudised, 06.06.2018, „Norra kehtestab haridusasutustes nn burkakeelu". – tinyurl.com/ycl2kmpl.

The Local, 06.06.2018, „Norway bans burqa and niqab in schools". – tinyurl.com/ycpxjt33.

POOLA. Aprillis võttis parlament Euroopa Liidu sanktsioonide ärahoidmiseks vastu kohtureformide muudatused. Euroopa Komisjon käivitas eelmise aasta detsembris Poola asjus ELi leppe 7. artikli, sest ELi hinnangul on Poolas süsteemne oht õigusriigile, andes reageerimiseks kolm kuud. Poola parlamendi mõlemad kojad võtsid vastu seadusemuudatused, mis puudutavad kohtute riiklikku järelevalveorganit, Ülemkohut, ja alama astme kohtuid, kuid opositsiooni ja Ülemkohtu esindajate väitel on need pelgalt kosmeetilised. Näiteks kärbiti justiitsministri võimu kohtu esimehe ja aseesimehe vallandamisel ja sätestati, et edaspidi peab minister konsulteerima nii kohtu juhtkonna kui ka kohtute järelevalveorganiga. Opositsiooni väitel on aga järelevalveorgani liikmed justiitsministrile lähedalseisvad kohtunikud. Muudeti ka kohtunike pensionilemineku iga, mis varasemate kohtureformidega alandati meestel 70-lt 65-le ja naistel 60 eluaastale. Nüüd ühtlustati see 65 eluaastale. Pärast pensioniealiseks saamist võib

kohtunik taotleda presidendilt ametiaja pikendust. Juulis sai vanusepiirang täis Ülemkohtu esimehel Małgorzata Gersdorfil, kes sellele vaatamata keeldus töölt lahkumast. Juulis kiitis parlament heaks järjekordse Ülemkohtu reformimise seaduse, mis võimaldab kergemini välja vahetada ka tagasiastumisest keeldunud Gersdorfi. Septembris andis Euroopa Komisjon kohtureformi Euroopa Liidu Kohtusse ning kohus otsustas, et Poola peab peatama Ülemkohtu kohtunike pensioniea alandamist käsitleva seaduse rakendamise.

EURACTIV, 13.04.2018, „Poland takes step back in court reform to please EU, voters". – tinyurl.com/ybvb6fvz.

The Guardian, 04.07.2018, „Head of Polish supreme court defies ruling party's retirement law". – tinyurl.com/ybvfxc77.

BBC News, 21.07.2018, „Polish judges law: MPs back further changes amid row". – tinyurl.com/y9yyggb5.

ERR Uudised, 19.10.2018, „Euroopa Kohus: Poola peab peatama ülemkohtunike errusaatmise". – tinyurl.com/ybh3d6jm.

Juunis kiitsid parlamendisaadikud heaks holokaustiseaduse muudatused, kaotati kriminaalkaristused Natsi-Saksamaa kuritegude Poolale omistamise eest. Seimis hääletas muudatuste poolt 388 saadikut, 25 oli vastu ja viis jäi erapooletuks. Seaduse algne variant, mis jõustus sel aastal, lubas karistada kuni kolmeaastase vangistusega isikut, kes süüdistab Saksa okupatsioonivõimude holokaustikuritegudes Poola riiki. Seadus põhjustas diplomaatilise vaidluse Iisraeli ja USAga.

AP-BNS, 27.06.2018, „Poola parlament eemaldas holokaustiseadusest kriminaalkaristused";

BBC News, 27.06.2018, „Poland Holocaust law: Government U-turn on jail threat". – tinyurl.com/yb2hmjyj.

Augustis pani president Andrzej Duda veto valitsuspartei Seadus ja Õiglus (PiS) algatud Euroopa Parlamendi valimisreeglite reformi seaduse eelnõule, mille parlament juulis vastu võttis. Senati ekspertide sõnul vajanuks parteid pärast seaduse jõustumist oma esindaja Euroopa Parlamenti saamiseks 16,5 protsenti häältest. Praegu on valimiskünnis viis protsenti. Uue künnise suudaks kindlasti ületada üksnes kaks parteid – PiS ja opositsiooniline Kodanikeplatvorm.

AFP-BNS, 16.08.2018, „Poola president vetostas europarlamendi valimisreeglite reformi".

PORTUGAL. Mais oli parlamendis menetlusel korraga neli erineva algataja eelnõu, mille eesmärk oli eutanaasia legaliseerimine. Kõik neli lükati tagasi, kõige paremini läks sotsiaaldemokraatide eelnõul, mis sai 110 poolt- ja 115 vastuhäält. Eutanaasia pooldajad lubasid legaliseerimise eest edasi võidelda. 2016. aastal kogus pöördumine raskelt haigete inimeste õiguse „väärikalt surra" toetuseks üle 8000 allkirja.

AP-STT-BNS, 30.05.2018, „Portugali parlament ei toetanud eutanaasia legaliseerimist";

The Portugal News, 31.05.2018, „Portugal narrowly votes against legalising euthanasia". – tinyurl.com/yddhpqxt.

Juunis kiitis parlament heaks ravikanepi kasutamise. Eelnõu toetas parlamendis selge enamus. Portugali seadused on uimastite küsimuses Euroopa leebemate seas, narkomaanide karistamine lõpetati juba 2001. aastal ja sellest alates pole näiteks kanepi omamine isiklikuks tarbimiseks enam ebaseaduslik. Aastas sureb riigis üledoosi tõttu kolm inimest miljoni elaniku kohta, Euroopa edetabeli tipus on Eesti rohkem kui saja surmaga miljoni elaniku kohta. Seaduse kohaselt on kanepit sisaldavate ravimite ostmiseks siiski vaja arsti retsepti ja kanepit ise kasvatada pole lubatud.

STT-BNS, 16.06.2018, „Portugali parlament seadustas ravikanepi kasutamise";

Independent, 19.06.2018, „Cannabis legalisation: How it has worked out for other countries around the world". – tinyurl.com/ybljy97n.

PRANTSUSMAA. Juunis kiitsid nii Rahvusassamblee kui ka Senat heaks riikliku raudteefirma SNCF ümberkorraldamise eelnõu, mis on üks president Emmanuel Macroni majanduse reformikava olulisemaid punkte. Senaatorid toetasid seda 245 häälega, vastuhääli anti

82, Rahvusassamblees sai see 452 poolt- ja 80 vastuhäält. Ametiühingud korraldasid eelneva kolme kuu jooksul regulaarselt streike, sest pidasid muudatusi sammuks firma erastamise poole. Alates raudteefirma riigistamisest 1930. aastatel pole ettevõttes nii suuri ümberkorraldusi tehtud. Uued töötajad ei saa enam seniseid sotsiaalgarantiisid, pensionilemineku iga tõuseb. SNCF muudetakse aktsiaseltsiks ja kaotab sisemaise reisijateveo monopoli 2020. aastast. Valitsuse väitel peab kahjumiga tegutsev SNCF kulusid kärpima ja paindlikumaks muutuma, enne kui Euroopa Liidu reisirongiturg konkurentsile avatakse. Mais võttis valitsus üle 35 miljardit eurot SNCFi 46 miljardi suurusest võlast.

BBC News, 13.06.2018, „French MPs back Macron's controversial rail reforms". – tinyurl.com/y9tg43vv.

AFP-BNS, 14.06.2018, „Prantsuse Senat kiitis raudteereformi heaks".

Juunis nõustus parlament kaitsekulutuste suurendamisega. Senat kiitis 2019.–2025. aasta sõjalise planeerimise eelnõu heaks 326 poolthäälega, vastu oli 14 senaatorit. Rahvusassamblee toetas eelnõu juba varem. Kaitsekulutusi on sellele vastavalt kavas 2025. aastaks suurendada 2 protsendini sisemajanduse kogutoodangust, 2019–2022 on aastane kasv 1,7 miljardit eurot ning edasi 3 miljardit. Valitsuse kava järgi lähevad vahendid vananenud soomukite väljavahetamiseks, uute lennukite ja tankimislaevade ehitamiseks, tuumaarsenali uuendamiseks jm. Parlament lisas valitsuse eelnõule täienduse, mille kohaselt esitatakse kord aastas parlamendile kuluaruanne.

Interfax-BNS, 28.06.2018, „Prantsuse Senat kinnitas kaitsekulutuste tõstmise 2 protsendini SKP-st";

Defense News, 16.07.2018, „Macron signs French military budget into law. Here's what the armed forces are getting". – tinyurl.com/y9eezlkr.

Parlament võttis vastu immigratsiooniseaduse, mis tekitas lahkhelisid mh president Emmanuel Macroni parteis. Aprillis said muudatused Rahvusassamblees pärast pikki debatte 228 poolt- ja 139 vastuhäält. Septembris kiitis seaduse heaks ka Konstitutsioonikohus. Muudatusi kritiseerisid teravalt nii parempoolne opositsioon, kelle hinnangul on see liialt leebe, kui ka vasakparteid ja vabaühendused, kelle arvates võimaldab see kasutada sisserändajate vastu ülemäära karme meetmeid. Näiteks lihtsustati nn majandusmigrantide väljasaatmist, vähendati asüülitaotluse esitamise tähtaega 120 päevalt 90-le jne. Teiselt poolt on kavas asüüli saanud inimesi rohkem aidata. Valitsuse väitel peab reegleid karmistama, et peatada immigratsioonivastaste populistide toetuse kasv. President Emmanuel Macron on rõhutanud, et migratsioon Euroopasse lähiaastail jätkub, sest Aafrika rahvaarv kasvab kiiresti, lisaks mõjutavad rännet sõjakolded ja kliimamuutus. Valitsus keskendub nende vastuvõtmisele, kelle elu on koduriigis ohus.

AFP-STT-BNS, 23.04.2018, „Prantsusmaa parlamendi alamkoda kiitis heaks uue migratsiooniseaduse";

The Asylum Information Database (AIDA), 11.09.2018, „France: asylum and immigration reform codifies stricter conditions". – tinyurl.com/ybt8sml4.

ROOTSI. Juunis võttis Riksdag vastu seaduse, mis andis tuhandetele noortele asüülitaotlejatele teise võimaluse jääda riiki kuni keskkooli lõpetamiseni. Tehti selline otsus, kuna migratsiooniamet ei suutnud noorte taotlusi läbi vaadata ja otsust langetada enne nende täisealiseks saamist. Seadus võeti vastu 166 poolt- ja 134 vastuhäälega, 48 liiget jäi erapooletuks. Tuhandetel asüülitaotlejatel, kes saabusid Rootsi alaealistena enne 2015. aasta 24. novembrit, tekkis võimalus uuesti ajutist elamisluba taotleda, taotlus tuli esitada septembri lõpuks. Asüülireeglid on alaealiste puhul palju leebemad. Rootsi on alates 2012. aastast registreerinud 400 000 asüülitaotlust ehk ühe iga 25 elaniku kohta. See on kõrgeim näitaja Euroopas.

AFP-BNS, 08.06.2018, „Rootsi pakub noortele asüülitaotlejatele teist võimalust";

The Local, 08.06.2018, „Swedish parliament gives 1000s of young asylum seekers a chance to stay". – tinyurl.com/y9jbo5my.

Septembris toimunud parlamendivalimistel said suurima toetuse senisesse valitsuskoalitsiooni kuulunud sotsiaaldemokraadid (SAP), kes said Riksdagis 100 kohta, järgnesid Mõõdukas Koalitsioonipartei 70, Rootsi Demokraadid 62, Keskpartei 31 ning Vasakpartei 28 kohaga. Kristlikud Demokraadid said 22, Liberaalne Rahvapartei 20 ja rohelised 16 kohta. Valitsuse moodustamise muutis keerukaks poliitiliste jõudude killustatus. Septembris hääletas Riksdag senise sotsiaaldemokraadist peaministri Stefan Löfveni valitsusjuhina jätkamise vastu, oktoobris teatas Mõõduka Koalitsioonipartei juht Ulf Kristersson, et loobub valitsuse moodustamisest, sest tal ei õnnestunud kokkulepet saavutada. Paremäärmusluses süüdistatud Rootsi Demokraatidega välistasid koostöö kõik teised parteid. Oktoobris uue katse järel tõdes Stefan Löfven, et ka tema ei suuda koalitsiooni kokku panna, mis suurendab erakorraliste valimiste tõenäosust.

ERR Uudised, 27.09.2018, „Rootsi Demokraatide juht: Kristerssoni me uue peaministrina ei toeta". – tinyurl.com/y8x7lmzf.

ERR Uudised, 15.10.2018, „Järgmisena üritab Rootsis uut valitsust moodustada sotsiaaldemokraat Löfven". – tinyurl.com/y9oms38t.

Inter-Parliamentary Union, „Sweden". – tinyurl.com/y99r2cs4.

ERR Uudised, 30.10.2018, „Rootsi läheneb ennetähtaegsetele valimistele". – tinyurl.com/ya5mxbet.

RUMEENIA. Juulis menetles Saadikutekoda vähem kui nädala karistusseadustikku muutvat eelnõu, mis võeti alamkojas vastu 168 poolthäälega, vastu oli 97 liiget. Vasakpoolse koalitsiooni väitel olid muudatused, mis osaliselt dekriminaliseerisid ametiseisundi kuritarvitamise, vajalikud kohtunike kuritarvituste lõpetamiseks. Paremtsentristliku opositsiooni hinnangul oli eesmärk muuta valitseva Sotsiaaldemokraatliku Partei mõjukale liidrile Liviu Dragneale määratud vanglakaristust. Rumeenia president Klaus Iohannis taunis parlamendi tegevust, samuti tegid 12 riiki ühisavalduse, milles manitsesid Rumeeniat mitte kehtestama seadusi, mis võivad õõnestada õigusriiki ning takistada võitlust terrorismi ja korruptsiooniga. Oktoobris otsustas Konstitutsioonikohus, et mitmed karistusseadustiku muudatused on põhiseadusevastased.

Juulis viis koalitsioon oma tahtmise läbi ka korruptsioonitõrjebüroo peaprokuröri tagandamisel. Koalitsioon ähvardas, et alustab presidendi tagandamisprotsessi, kuna viimane ei kiirustanud ellu viima Konstitutsioonikohtu otsust. Otsus kohustas presidenti tagandama riigi korruptsioonivastase võitluse sümboli, korruptsioonitõrjebüroo peaprokuröri Laura Codruța Kövesi. Survele järele andes allkirjastas president vastava määruse.

AFP-BNS, 04.07.2018, „Rumeenia president taunis muudatusi karistusseadustikus";

AFP-BNS, 09.07.2018, „Rumeenia president tagandas korruptsioonitõrjeprokuröri";

EURACTIV, 23.10.2018, „Romania urged to heed rule of law before assuming EU presidency". – tinyurl.com/ycb2qdqy.

Reuters, 25.10.2018, „Romania's top court halts disputed reforms attempted by ruling party". – tinyurl.com/yb4cgth2.

SAKSAMAA. Juunis kiitis Bundestag heaks Kreeka võlaleevendusprogrammi, mille eesmärk on aidata riigil toime tulla abiprogrammi raames antud laenudega. Poolt oli 410 ja vastu 226 liiget. Nädal varem jõudsid võlaleevenduses kokkuleppele Kreeka võlausaldajad Euroopas ning Rahvusvaheline Valuutafond (IMF). See pidi tagama, et Kreeka tuleb toime pärast kaheksa aastat kestnud abiprogrammi lõppu 2018. aasta augustis. Võlaleevendus koosneb järgmistest elementidest: jäetakse ära Euroopa finantsstabiilsuse fondist (EFSF) Kreekale oma võlakirjade väljaostmiseks antud laenude lisaintressid ning lükatakse kümne aasta võrra edasi osade EFSFi laenude tagasimaksete algust, millega pikenevad ka laenude tagasimakse tähtajad. Peale selle tagastatakse Kreekale eurosüsteemi tugiostudega Kreeka võlakirjadelt teenitud intressitulu. Vastavalt

Saksa rahandusministeeriumi raportile on Saksamaa alates 2010. aastast Kreeka toetamiseks ostetud võlakirjade pealt teeninud umbes 2,9 miljardit eurot.

AFP-BNS, 21.06.2018, „Saksamaa on Kreeka aitamise pealt teeninud 2,9 miljardit eurot";

AP-BNS, 29.06.2018, „Saksa parlament kiitis heaks Kreeka võlaleevendusprogrammi";

ARD-aktuell / tagesschau.de, 29.06.2018, „Weitere Milliarden für Griechenland". – tinyurl.com/y7h8ycvf.

Deutsche Welle, 20.08.2018, „Greece ends EU aid dependency as bailout formally ends". – tinyurl.com/ya5455s2.

SLOVEENIA. Juunis toimusid ennetähtaegsed parlamendivalimised. Peaminister astus valitsuskriisi tõttu juba märtsis tagasi ja aprillis saatis president 90-kohalise parlamendi laiali, seejärel võis parlament koguneda üksnes erakorralistele istungjärkudele. Valimistel sai kõige suurema toetuse paremtsentristlik ja immigratsioonivastane Sloveenia Demokraatlik Partei (SDS), mis sai parlamenti 25 kohta. Järgnesid koomikust poliitiku Marjan Šareci Nimekiri (LMŠ) 13 kohaga, sotsiaaldemokraadid ja Kaasaegne Keskerakond mõlemad kümne kohaga. Parlamenti pääses üheksa parteid ning lisaks on parlamendis kohad kahele etniliste vähemuste esindajale, valimisaktiivsus oli 52,6%. SDSi katse valitsust moodustada ebaõnnestus ning viiest poliitilisest jõust koosneva vasaktsentristliku koalitsiooni moodustas LMŠ. Septembris ametisse asunud vähemusvalitsust on lubanud toetada vasakpoolne partei Levica.

AFP-BNS, 19.07.2018, „Sloveenia koalitsioonikõneluste avavoor vilja ei kandnud";

AFP-BNS, 17.08.2018, „Sloveenia parlament kinnitas peaministriks Marjan Šareci";

Inter-Parliamentary Union, „Slovenia". – tinyurl.com/y8aeyreh.

SOOME. Juunis mõistis Helsingi kohus Eduskunna saadiku Teuvo Hakkaraineni süüdi naiskolleegi seksuaalses ründamises ja ahistamises ning määras talle 3060 euro suuruse trahvi. Hakkarainen suudles Koonderakonda kuuluvat Veera Ruohot vastu tema tahtmist 2017. aasta detsembris parlamendihoone kohvikus pärast Eduskunna jõulupidu. Põlissoomlaste fraktsiooni liige Hakkarainen peaks maksma Ruohole ka 1400 eurot kahjutasu. Hakkarainen põhjendas oma tegevust alkoholijoobega ja väitis, et ahistamine polnud tahtlik. Kohtusaaga pole läbi, sest kuigi kohtuvaidluse osalised jäid otsusega rahule, kaebas prokurör edasi ja taotleb tingimisi vanglakaristust, sest väidetavalt sai Ruoho Hakkaraineni teo tagajärjel kaelavigastuse.

AFP-BNS, 18.06.2018, „Kohus määras Soome seadusandjale kolleegi jõuga suudlemise eest trahvi";

MTV Uutiset, 05.10.2018, „Hakkaraisen puolustus: Veera Ruohon niskaleikkaus ei aiheutunut väkisin suutelusta eduskunnan kuppilassa". – tinyurl.com/y7bpytuk.

SUURBRITANNIA. Juunis jõudis parlament lõpule EList lahkumise eelnõu menetlemisega ning see jõustus seadusena, mis tühistab 1972. aasta Taani, Iirimaa ja Ühendkuningriigi ühinemislepingu kehtivuse Suurbritannias. Aastakümnete vältel vastu võetud Euroopa seadused võetakse üle Suurbritannia seadusandlusesse. Lisaks määratleb seadus ajahetke, mil riik lahkub EList, see on 2019. aasta 29. märtsil kell 23.00 ehk Brüsseli aja järgi kesköö (Eesti aja järgi 30. märtsil kell 1), millele järgneb üleminekuperiood 2020. aasta lõpuni. Eelnõu esitati parlamendile 2017. aasta juulis ning debatt, mille käigus arutleti rohkem kui 1400 paranduse üle, kestis rohkem kui 250 tundi. Eelnõu menetlemise viimases etapis lükkas parlamendi alamkoda tagasi aprillis Lordide Kojas toetuse saanud muudatusettepaneku, mis oleks andnud seadusandjatele voli takistada EList lahkumist, kui Brüsseliga enne 2019. aasta märtsi Brexitis kokkuleppele ei jõuta.

AFP-BNS, 30.04.2018, „Briti lordid toetasid parlamendi õigust blokeerida leppeta Brexit";

BBC News, 20.06.2018, „Brexit: Bill approved after May sees off rebellion". – tinyurl.com/y99mw2pg.

Gov.uk, 26.06.2018, „The EU (Withdrawal) Bill receives Royal Assent". – tinyurl.com/y7lym25y.

Juunis kiitis parlamendi alamkoda suure häälteenamusega heaks valitsuse plaani laiendada Londoni Heathrow lennujaama. Selle üle on vaieldud juba aastakümneid. Kolmanda lennuraja rajamise poolt oli 415 saadikut, vastu 119. Keskkonnakaitsjad korraldasid plaani vastu protestiaktsiooni, lamades ja lauldes parlamendi fuajees. Hinnanguliselt suudaks Euroopa niigi suurim lennujaam laienemise järel võtta aastas vastu 260 000 lendu senisest enam ning see lisaks riigi majandusse järgmise 60 aasta jooksul 74 miljardit naela. Laienemise kriitikute sõnul toob uus lennurada kaasa veel enam saastet, liiklust ja müra.

AFP-BNS, 26.06.2018, „Briti parlament kiitis heaks lennujaama laiendamise";

The Independent, 26.06.2018, „Heathrow vote: Parliament vote to expand airport with massive majority". – tinyurl.com/yc8qt6ld.

Suurbritannia parlamendi funktsioonide alla kuulub mh ka elanikkonna mureküsimustest lähtuvate petitsioonide arutamine. Oktoobris näiteks arutati Paula McGowani petitsiooni, kes soovib, et meditsiinipersonal saaks autismialase koolituse. Kaks aastat tagasi suri tema 18aastane poeg Oliver haiglas personali ebapädevuse tõttu, sest nad määrasid tema tahte vastaselt talle sobimatuid allergiat põhjustavaid ravimeid. Autismi parem mõistmine oleks võinud selle ära hoida ning pärast valitsuse ja parlamendiarutelu võib loota, et midagi muutub.

Petitions: UK Government and Parliament, 22.10.2018, „Petition. Prevent avoidable deaths by making autism/learning disability training mandatory". – tinyurl.com/y8a2ztlj.

UK Parliament, 22.10.2018, „Autism and learning disability training: Healthcare professionals". – tinyurl.com/ybytj7uq.

TAANI. Mais võttis parlament 75 poolthäälega vastu seaduse, mis keelab avalikus ruumis näo varjamise. Keeldu toetasid liberaalid, konservatiivid, sotsiaaldemokraadid ja Taani Rahvapartei liikmed. Vastu oli 30 parlamendiliiget. Keeld hõlmab nii nägu katvaid nikaabe kui ka kogu keha varjavaid burkasid, samuti kapuutse ja maske, mille varjust nägu näha ei ole. Siiski võib ka edaspidi nägu külma ilma eest salliga kaitsta ja karnevalil maskiga ringi liikuda. Politsei sõnul käsitletakse iga juhtumit eraldi. Esmakordselt keelu vastu eksijaid ähvardab 1000 Taani krooni (134 euro) suurune rahatrahv, iga järgmise korraga trahvisumma kasvab.

STT-BNS, 31.05.2018, „Taani parlament keelas avalikes kohtades näo varjamise";

The Local, 31.05.2018, „Danish parliament passes ban on burqa and niqab". – tinyurl.com/y8nbg5za.

TŠEHHI. Eelmise aasta oktoobris toimunud alamkoja valimiste järel võttis valitsuse moodustamine aega, uus valitsus sai volitused alles juulis. Peaministri Andrej Babiši tsentristlikust liikumisest ANO ja Sotsiaaldemokraatlikust Parteist koosnev vähemusvalitsus võitis parlamendi usaldushääletuse, poolt hääletas 105 seadusandjat, vastu oli 92. Esmakordselt pärast 1989. aastat kaasati kaudselt valitsemisse kommunistid, sest peaminister allkirjastas Böömi-Määrimaa Kommunistliku Parteiga (KSČM) võimujagamisleppe. Jaanuaris jäi Andrej Babiši vähemusvalitsus parlamendi toetuseta, kuid sel korral lubasid kommunistid valitsust toetada, kui neile antakse vastutasuks tähtsaid ametikohti riigifirmades. Paljudes linnades ja külades toimusid kommunistide kaasamise vastu meeleavaldused.

AFP-BNS, 06.06.2018, „Tuhanded tšehhid protestisid kommunistide kaasamise vastu valitsemisse";

AFP-BNS, 06.06.2018, „Tšehhi president nimetas Babiši teist korda peaministriks";

AFP-AP-BNS, 12.07.2018, „Tšehhi vähemusvalitsus võitis parlamendi usaldushääletuse".

TÜRGI. Juunis toimusid üldvalimised, valiti presidenti ja enne tähtaega parlamenti. 600-kohalisse parlamenti pääses viis parteid, president Recep Tayyip Erdoğani Õigluse ja Arengu Partei sai 295 kohta, tema liitlane Rahvusliku Liikumise Partei 49. Opositsiooni kuuluvad ilmalik Vabariiklik Rahvapartei (CHP) sai

146, kurdimeelne Rahvademokraatlik Partei 67 ja rahvuslik Hea Partei 43 kohta. Uues parlamendikoosseisus on 50 liiget enam kui eelmises. Presidendiks valiti tagasi Recep Tayyip Erdoğan. Presidendi ametisse vannutamisega jõustus presidentaalne süsteem, mis kiideti heaks referendumil 2017. aastal.

AP-BNS, 07.07.2018, „Türgi parlamendisaadikud andsid ametivande";

AFP-BNS, 09.07.2018, „Erdoğan vannutati laiendatud volitustega presidendiks";

Inter-Parliamentary Union, „Turkey". – tinyurl.com/y84f3p6u.

Juulis, pärast kaks aastat kehtinud eriolukorra lõppu, võttis parlament vastu terroritõrjeseaduse, mis annab võimudele ulatuslikud volitused kahtlusaluste vahistamiseks ja avaliku korra kehtestamiseks. Seadus kehtib kolm aastat, näiteks antakse omavalitsusjuhtidele õigus keelata avalikke kogunemisi ja pikendatakse vahi all pidamise maksimaalset aega. Pärast sõjaväelist riigipöördekatset on Türgis vahistatud umbes 160 000 ja vangistatud umbes 80 000 inimest. Presidendi vastaste sõnul annavad presidentaalne riigikord ja uued julgeolekumeetmed võimaluse vaigistada igasugune opositsioon.

AFP-BNS, 25.07.2018, „Türgi parlament võttis vastu terroritõrjeseaduse";

Reuters, 25.07.2018, „Turkish parliament passes security law to replace emergency rule". – tinyurl.com/ybry2j8n.

UKRAINA. Juunis kiitis Ülemraada heaks president Petro Porošenko algatatud kõrgeima korruptsioonikohtu seaduse eelnõu. 450-kohalises Ülemraadas hääletas eelnõu poolt 315 saadikut. Kõrgeim korruptsioonikohus hakkab tegutsema oma valdkonna esimese ja apellatsioonikohtuastmena. President kuulutas, et tegemist on riigi jaoks ajaloolise päevaga. Ukraina liitlased on pidanud korruptsioonikohtu loomist tähtsaks sammuks reformiprotsessis ning Rahvusvaheliselt Valuutafondilt lisaabi saamise eeltingimuseks. Teisel lugemisel muudeti pärast nõupidamist IMFiga mõnda sätet, kõige rohkem tekitas vaidlusi rahvusvaheliste asjatundjate ühiskondliku nõukogu otsustav roll kohtunike valimisel. Nõukogu moodustatakse Ukrainaga korruptsioonitõrjes koostööd tegevate rahvusvaheliste organisatsioonide soovitatud isikutest.

Interfax-AFP-BNS, 07.06.2018, „Ukraina Ülemraada kiitis korruptsioonikohtu loomise heaks".

Juunis kiitis Ülemraada 248 poolthäälega heaks presidendi algatatud riikliku julgeolekuseaduse eelnõu. Opositsioon jättis hääletamata. Eelnõu töötati läbi koostöös NATO, Euroopa Liidu ja USA asjatundjatega ning selle vastuvõtmine oli esimene samm riigis NATO standardite juurutamiseks. Raamseadusega tugevdatakse tsiviil- ja parlamentaarset kontrolli sõjaväe ja julgeolekuteenistuse üle ning suurendatakse valdkondlikku läbipaistvust.

Interfax-BNS, 05.04.2018, „Ukraina Ülemraada menetleb NATO-standardeid juurutavat eelnõu";

UNIAN, 21.06.2018, „Ukraine Parliament passes National Security Bill". – tinyurl.com/yd6l2xrm.

UNGARI. Aprillis toimunud valimistel säilitas võimupartei Fidesz eesotsas peaminister Viktor Orbániga parlamendis kahekolmandikulise enamuse. Fidesz (koos väiksema koalitsioonipartneri kristlike demokraatidega) sai 199-kohalises esinduskogus 133 kohta, Jobbik 26, sotsialistide juhitud vasaktsentristlik allianss 20 kohta, vasakpoolne Demokraatlik Koalitsioon üheksa ja roheline partei LMP kaheksa kohta. Enamus võimaldab Fideszil parlamendis seadusi teiste parteide toetuseta vastu võtta. Valimisaktiivsus oli 69,73%.

AFP-BNS, 15.04.2018, „Ungari võimupartei säilitas kahekolmandikulise parlamendienamuse";

Inter-Parliamentary Union, „Hungary". – tinyurl.com/y8kajnnk.

Juunis võttis parlament seadustepaketiga vastu mitmeid muudatusi, sh põhiseaduse muudatuse (seitsmendat korda 2011. aastast), mis keelab „elamise avalikus ruumis" ja karmistab varasemat sarnast seadust. Oktoobrist on politsei volitatud tänaval magavad inimesed ära viima ning nende osmikud lammutama.

Valitsuse teatel teenib seadus ühiskonna kui terviku huve ja selle eesmärk on päästa elusid. Muudatustega nõrgestati ka Kúria (Ungari ülemkohtu) võimu. Samuti kiideti 160 poolt- ja 18 vastuhäälega heaks nn seadus „Peatage Soros", mis muudab kuriteoks abi andmise illegaalsetele migrantidele, keda kodumaal ei ähvarda tagakiusamine. Valitsuse sõnul on seadused mõeldud inimeste vastu, kes aitavad migrantidel teenimatult põgenikustaatust saada. Aastane vangistus võib oodata isikut, kes toetab rahaliselt illegaalset migratsiooni või saab sellest rahalist kasu, kui see tegevus toimus riigi piiri läheduses. Keelatud on ka muu tegevus illegaalse immigratsiooni toetamiseks. Euroopa Komisjon pöördus juulis Ungari rändeseaduse küsimuses Euroopa Liidu kohtusse. Ungari teatas USA eeskuju järgides, et lahkub ÜRO rändeleppest. Viktor Orbáni sõnul peab Ungari migratsiooni riikliku julgeoleku küsimuseks.

AFP-BNS, 20.06.2018, „Ungari hakkab karistama migrante abistavaid vabaühendusi";

Hungary Today, 21.06.2018, „Hungarian parliament passes „Stop Soros", amendments modifying judiciary and freedom of assembly". – tinyurl.com/ycnpad44.

The Budapest Times, 29.06.2018, „Constitutional change to include 'protection of the home': Orbán firm on Fortress Hungary". – tinyurl.com/y97xdd2f.

AFP-AP-BNS, 28.07.2018, „Ungari peaminister ei soovi Prantsusmaa juhitud Euroopa Liitu";

ERR Uudised, 15.10.2018, „Ungaris jõustub kodutute tänaval magamise keeld". – tinyurl.com/yb2beb46.

VENEMAA. Septembris võttis Riigiduuma vastu palju vaidlusi tekitanud pensionireformi eelnõu, mille poolt hääletas 332 ja vastu oli 83 duumaliiget. Riigiduuma opositsioon, mida on sageli kutsutud „lojaalseks opositsiooniks", oli tavapärasest kriitilisem. Föderatsiooninõukogus kiitis eelnõu heaks 149 senaatorit, vastu oli viis. Tavatult toimusid eelnõu menetlemise ajal korduvad massimeeleavaldused ning nende survel muudeti eelnõu pärast esimest lugemist. Peaminister Dmitri Medvedevi esialgne ettepanek oli tõsta järkjärgult pensioniiga meestel 65. ja naistel 63. eluaastani, president Vladimir Putini paranduse kohaselt tõstetakse naiste pensioniiga ainult 60. eluaastale. Praegu algab pensioniiga vastavalt 60. ja 55. eluaastast, see on esimene pensioniea tõus Venemaal ligi 90 aasta jooksul. Pensioni suurus on keskmiselt 14 000 rubla ehk umbes 190 eurot kuus.

AFP-BNS, 02.09.2018, „Venemaalased avaldasid meelt pensionireformi vastu";

ERR Uudised, 27.09.2018, „Venemaa Riigiduuma kiitis pensionireformi eelnõu heaks". – tinyurl.com/ycd9rxbj.

ERR Uudised, 03.10.2018, „Venemaa Föderatsiooninõukogu andis pensionireformile heakskiidu". – tinyurl.com/y8xbb6ym.

Deutsche Welle, 27.09.2018, „Russia's protest spirit breaks as pension law passes". – tinyurl.com/yahrd6ld.

Septembris võttis Riigiduuma vastu eelnõu, mis kehtestab kriminaalvastutuse pensionieelikute (kuni viis aastat enne pensionile jäämist) ealise diskrimineerimise eest tööturul, nende vallandamise või tööle mittevõtmise eest võib tööandja edaspidi saada 200 000 rubla (umbes 2700 euro) või keelu rikkuja 18 kuu palga suuruse trahvi või muu karistuse. Eelnõu algatas pensionitõusu leevendamist lubanud president Vladimir Putin. Äriringkonnad olid sedavõrd karmi seaduse vastu.

Interfax-BNS, 25.09.2018, „Vene Riigiduuma kriminaliseeris pensionieelikute vallandamise".